Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
N. WAHL
fremsat den 25. juli 2018 [1]

Forenede sager C-174/17 P og C-222/17 P

Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol,
mod
Plásticos Españoles, SA (ASPLA)
Armando Álvarez, SA (sag C-174/17 P)
og
Plásticos Españoles, SA (ASPLA)
Armando Álvarez, SA
mod

Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol (sag C-222/17 P)

»Appel–formaliteten–ansvar uden for kontraktforhold–rimelig varighed af proceduren–
Den Europæiske Unions Domstol–rimelig sagsbehandlingstid–økonomisk skade–
bankgarantiomkostninger–renter–årsagssammenhæng«

1. Hvilke former for skade skal Den Europæiske Union i henhold til artikel 340 TEUF erstatte borgere, hvis ret til at få deres sag pådømt inden for en rimelig frist blev tilsidesat af Den Europæiske Unions Domstol? Under hvilke omstændigheder bør erstatning for den skade, der angiveligt er forårsaget af den uforholdsmæssigt store forsinkelse, nærmere bestemt tilkendes?

2. Dette er i det væsentlige de centrale spørgsmål, der er rejst ved de appeller, der er iværksat af Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol [2], og af Plásticos Españoles SA (herefter »ASPLA«) og Armando Álvarez SA til prøvelse af Rettens dom af 17. februar 2017, ASPLA og Armando Álvarez mod Den Europæiske Union, T-40/15 (herefter »den appellerede dom«) [3], hvorved sidstnævnte tilkendte ASPLA og Armando Álvarez visse beløb som erstatning for den økonomiske skade, som disse selskaber havde lidt som følge af tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i den sag, som gav anledning til domme af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen, T-76/06 [4], og Álvarez mod Kommissionen, T-78/06 [5].

1 – Originalsprog: engelsk.
2 – Herefter for nemheds skyld omtalt som »Den Europæiske Union«.
3 – EU:T:2017:105.
4 – Ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672.
5 – Ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673.

3. Næsten tilsvarende spørgsmål er blevet rejst i fire andre appelsager – to iværksat af Den Europæiske Union og to af andre selskaber – til prøvelse af to domme afsagt af Retten, hvorved Retten tilkendte erstatning for den økonomiske og ikke-økonomiske skade, som disse selskaber havde lidt som følge af tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid. Jeg fremsætter også mine forslag til afgørelse i disse sager i dag[6]. Dette forslag til afgørelse bør derfor læses sammen med de pågældende forslag til afgørelse.

I. Tvistens baggrund

4. Ved stævning indleveret den 24. februar 2006 anlagde dels ASPLA, dels Armando Álvarez, sag i henhold til (den nuværende) artikel 263 TEUF til prøvelse af Kommissionens beslutning K(2005) 4634 af 30. november 2005 om en procedure i henhold til artikel [101 TEUF] (sag COMP/F/38 354 – Industrisække) (herefter »beslutning K(2005) 4634«)[7].

5. Ved domme af 16. november 2011 frifandt Retten Kommissionen[8]. ASPLA og Armando Álvarez iværksatte appeller til prøvelse af Rettens domme. Ved domme af 22. maj 2014[9] forkastede Domstolen appellerne.

II. Sagen for Retten og de appellerede domme

6. Ved stævning indleveret den 27. januar 2015 anlagde ASPLA og Armando Álvarez sag i henhold til artikel 268 TEUF mod Den Europæiske Union med påstand om erstatning for den angiveligt lidte skade som følge af varigheden af proceduren for Retten i de sager, som gav anledning til domme af 16. november 2011 i sag T-76/06 og sag T-78/06. I det væsentlige nedlagde ASPLA og Armando Álvarez påstand om, at Den Europæiske Union blev tilpligtet at betale dem et beløb på 3 495 038,66 EUR, hvilket beløb skulle forhøjes med udlignings- og morarenter til den sats, som Den Europæiske Centralbank (ECB) anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint beregnet fra sagens anlæg.

7. Ved den appellerede dom tilpligtede Retten Den Europæiske Union at betale en erstatning på 44 951,24 EUR til ASPLA og et beløb på 111 042,48 EUR til Armando Álvarez for den økonomiske skade, som hvert af disse selskaber havde lidt som følge af tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i de sager, som gav anledning til domme af 16. november 2011, ASPLA mod Kommissionen (sag T-76/06) og Armando Álvarez mod Kommissionen (sag T-78/06). Hvert enkelt erstatningsbeløb skulle revalueres ved en forrentning, der blev beregnet fra den 27. januar 2015 og indtil afsigelsen af dommen, med den af Eurostat fastslåede årlige inflationsrate for den pågældende periode i den medlemsstat, hvor disse selskaber er etableret. Endvidere skulle hvert enkelt af erstatningsbeløbene forhøjes med morarenter fra afsigelsen af den pågældende dom, og indtil det fulde erstatningsbeløb var blevet betalt, på grundlag af den sats, som var fastsat af Den Europæiske Centralbank (ECB) for dennes vigtigste refinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint. I øvrigt frifandtes Den Europæiske Union.

6 – Den Europæiske Union mod Gascogne Sack Deutschland og Gascogne samt Gascogne Sack Deutschland og Gascogne mod Den Europæiske Union, C-138/17 P og C-146/17 P, og Den Europæiske Union mod Kendrion, C-150/17 P.

7 – De sager, der er nævnt i fodnote 6 ovenfor, vedrører også procedurer iværksat af andre virksomheder, der var adressater for beslutning K(2005) 4634.

8 – Domme af 16.11.2011, ASPLA mod Kommissionen (T-76/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:672), og Álvarez mod Kommissionen (T-78/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2011:673).

9 – Domme af 22.5.2014, ASPLA mod Kommissionen (C-35/12 P, EU:C:2014:348), og Armando Álvarez mod Kommissionen (C-36/12 P, EU:C:2014:349).

8. For så vidt angår sagsomkostningerne bestemte Retten følgende: i) ASPLA og Armando Álvarez på den ene side og Den Europæiske Union på den anden side bærer hver deres egne omkostninger, og ii) Europa-Kommissionen bærer sine egne omkostninger.

III. Retsforhandlingerne for Domstolen og parternes påstande

9. Ved appel iværksat den 5. april 2017 i sag C-174/17 P har Den Europæiske Union nedlagt følgende påstande:

– Punkt 1 i den appellerede doms konklusion ophæves.

– Den af ASPLA og Armando Álvarez i første instans nedlagte påstand om tilkendelse af et beløb på 3 495 038,66 EUR i erstatning for den skade, som de har anført, at de er blevet påført som følge af manglende iagttagelse af en rimelig sagsbehandlingstid, forkastes som ugrundet.

– ASPLA og Armando Álvarez tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

10. ASPLA og Armando Álvarez har nedlagt følgende påstande:

– Appellen forkastes.

– Den Europæiske Union tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

11. Ved appel iværksat den 27. april 2017 i sag C-222/17 P har ASPLA og Armando Álvarez nedlagt følgende påstande:

– Den appellerede dom ophæves.

– Den Europæiske Union tilpligtes at betale appellanterne 3 495 038,66 EUR i erstatning for Den Europæiske Unions Rets tilsidesættelse af artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder med tillæg af udlignings- og morarenter.

– Den Europæiske Union tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

12. Den Europæiske Union har nedlagt følgende påstande:

– Appellen forkastes.

– ASPLA og Armando Álvarez tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

13. Europa-Kommissionen fik tilladelse til at intervenere i forbindelse med sag C-174/17 P til støtte for Den Europæiske Unions påstande.

14. Ved beslutning af 17. april 2018 traf afdelingsformanden for Domstolens Første Afdeling bestemmelse om forening af sagerne C-174/17 P og C-222/17 P med henblik på forslaget til afgørelse og dommen.

IV. Bedømmelse af appelanbringenderne

A. Indledende bemærkninger

15. I stævningen i sag C-174/17 P har Den Europæiske Union fremført to appelanbringender og gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved at foretage en urigtig fortolkning af begreberne »årsagssammenhæng« og »skade«. Kommissionen er i det væsentlige enig med Den Europæiske Union.

16. ASPLA og Armando Álvarez har gjort gældende, at disse appelanbringender er ugrundede.

17. I stævningen i sag C-222/17 P har ASPLA og Armando Álvarez fremført fem appelanbringender. Med det første appelanbringende har de gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl og gjorde sig skyldig i en begrundelsesmangel ved vurderingen af, hvad der var en rimelig periode mellem den skriftlige og den mundtlige forhandling. Med det andet appelanbringende har de gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved vurderingen af den økonomiske skade, der var lidt. Det tredje appelanbringende, som ASPLA og Armando Álvarez har fremført, vedrører en retlig fejl, som Retten begik ved anvendelsen af princippet »non ultra petita« i forbindelse med vurderingen af den økonomiske skade, der var lidt. Med det fjerede appelanbringende har disse selskaber anført, at Retten ved at anvende en anden metode til beregning af den økonomiske skade end den, de havde foreslået, tilsidesatte deres ret til forsvar. Endelig vedrører det femte appelanbringende en angivelig selvmodsigelse i den appellerede dom hvad angår den periode, for hvilken der skulle ydes erstatning for den økonomiske skade, som ASPLA og Armando Álvarez havde lidt.

18. Den Europæiske Union har anført, at de af ASPLA og Armando Álvarez fremførte appelanbringender bør forkastes.

19. I dette forslag til afgørelse vil jeg først undersøge de appelanbringender, der vedrører den økonomiske skade. Det vil derefter ikke være nødvendigt at undersøge de appelanbringender, der vedrører Rettens vurdering af perioden mellem den skriftlige og den mundtlige forhandling, som i de foreliggende sager bør anses for at være rimelig.

B. Økonomisk skade

20. De to appelanbringender, som er fremført af Den Europæiske Union i sag C-174/17 P, samt det andet, det tredje, det fjerde og det femte appelanbringende, som er fremført af ASPLA og Armando Álvarez i sag C-222/17 P, vedrører alle Rettens konklusioner med hensyn til den økonomiske skade, som ASPLA og Armando Álvarez angiveligt har lidt. Begge parter har navnlig gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved undersøgelsen af ASPLA's og Armando Álvarez' påstande vedrørende skaden som følge af omkostningerne til den bankgaranti, som disse selskaber stillede over for Kommissionen for at undgå øjeblikkeligt at skulle betale den bøde, der var pålagt ved beslutning K(2005) 4634. ASPLA og Armando Álvarez har ligeledes gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved at forkaste deres påstand om erstatning for de renter, der var betalt til Kommissionen for den periode, der svarede til overskridelsen.

21. Jeg finder det hensigtsmæssigt at begynde min retlige vurdering af disse spørgsmål med at undersøge de påstande, der vedrører de bankgarantiomkostninger, som ASPLA og Armando Álvarez har betalt. Med henblik herpå vil jeg begynde med det *første* appelanbringende, som er fremført af Den Europæiske Union. Jeg vil efterfølgende – alene for fuldstændighedens skyld – behandle Den Europæiske Unions *andet* appelanbringende. Derefter vil det ikke være nødvendigt at undersøge de øvrige appelanbringender, som er fremført af ASPLA og Armando Álvarez.

22. Jeg vil afslutningsvis undersøge ASPLA's og Armando Álvarez' *andet* appelanbringende, som vedrører betalingen af renter af bøden for den periode, der svarede til overskridelsen.

1. Bankgarantiomkostninger: eksistensen af en årsagssammenhæng

23. Med det første appelanbringende har Den Europæiske Union, støttet af Europa-Kommissionen, kritiseret Rettens fortolkning og anvendelse af begrebet »årsagssammenhæng«. Den Europæiske Union har i det væsentlige gjort gældende, at der ikke er nogen direkte årsagssammenhæng mellem Rettens tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 og ASPLA's og Armando Álvarez' skade som følge af betalingen af bankgarantiomkostningerne. Den Europæiske Union har navnlig fremhævet, at denne skade var resultatet af et valg truffet af ASPLA og Armando Álvarez for at opretholde bankgarantien under hele sagen i stedet for at betale den bøde, som Kommissionen havde pålagt. ASPLA og Armando Álvarez har forsvaret den appellerede dom i denne henseende: Efter deres opfattelse var de bankgarantiomkostninger, der blev betalt i den periode, der svarede til overskridelsen, forårsaget af Rettens tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid.

24. I det følgende vil jeg indledningsvis kort illustrere Rettens argumentation og derpå forklare, hvorfor Den Europæiske Unions første appelanbringende efter min opfattelse er begrundet.

25. I den appellerede doms præmis 84 og 85 henviste Retten til fast retspraksis, hvorefter det tab, som påstås erstattet i et søgsmål vedrørende Unionens ansvar uden for kontrakt, skal være faktisk og reelt, hvilket det påhviler sagsøgeren at godtgøre. Det påhviler ligeledes sagsøgeren at fremlægge beviser for eksistensen af en årsagssammenhæng – dvs. en tilstrækkelig direkte sammenhæng – mellem den påklagede adfærd og den angivelige skade.

26. I den appellerede doms præmis 104-107 bemærkede Retten, at hvis proceduren i sag T-76/06 og sag T-78/06 ikke havde overskredet en rimelig sagsbehandlingstid, ville ASPLA og Armando Álvarez ikke have været forpligtet til at betale omkostninger til bankgarantien i den periode, der svarede til overskridelsen. Dette betød efter Rettens opfattelse, at der forelå årsagsforbindelse mellem tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid og indtrædelsen af den skade, som ASPLA og Armando Álvarez havde lidt som følge af betalingen af omkostningerne til bankgarantien i den periode, der svarede til overskridelsen.

27. Under henvisning til tidligere retspraksis (herefter »Holcim-dommen«) [10] anerkendte Retten – i den appellerede doms præmis 109 – principielt, at omkostninger til en bankgaranti, der var afholdt af et selskab, som var blevet pålagt en bøde ved en kommissionsbeslutning, var opstået på grund af dette selskabs egen beslutning om at stille en bankgaranti for ikke at opfylde sin forpligtelse til at betale bøden inden for den i den omtvistede beslutning fastsatte frist. Disse omkostninger kan således normalt ikke anses for at være en *direkte* følge af institutionens adfærd.

28. Retten bemærkede imidlertid dernæst – i den appellerede doms præmis 110-112 – at omstændighederne i den foreliggende sag adskilte sig fra dem, der lå til grund for Holcim-dommen. Retten fandt, at på det tidspunkt, hvor ASPLA og Armando Álvarez anlagde deres søgsmål i sag T-76/06 og sag T-78/06, og på det tidspunkt, hvor de stillede en bankgaranti, var tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid ikke mulig at forudse, og ASPLA og Armando Álvarez kunne med føje forvente, at sagerne ville blive behandlet inden for en rimelig frist. Retten bemærkede endvidere, at tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 skete efter sagsøgernes oprindelige beslutning om at stille en bankgaranti. Den fastslog derfor, at forbindelsen mellem overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 og betalingen af

10 – Jf. dom af 21.4.2005, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen (T-28/03, EU:T:2005:139, præmis 123), og kendelse af 12.12.2007, Atlantic Container Line m.fl. mod Kommissionen (T-113/04, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:377, præmis 38). Jeg bemærker, at Domstolen ikke hidtil har haft lejlighed til at bekræfte denne retspraksis.

omkostningerne til bankgarantien i den periode, der svarede til overskridelsen, ikke kunne anses for at være blevet afbrudt af ASPLA's og Armando Álvarez' oprindelige beslutning om ikke at betale bøden og om at stille en bankgaranti. Den konkluderede derfor i den appellerede doms præmis 113, at årsagssammenhængen var tilstrækkelig direkte i henhold til artikel 340 TEUF.

29. Rettens argumentation er efter min opfattelse fejlagtig. I det væsentlige anerkender Retten retspraksis fra Holcim-dommen, men sondrer efterfølgende mellem omstændighederne i den foreliggende sag og de omstændigheder, der lå til grund for den pågældende retspraksis. Ligesom Retten er jeg af den opfattelse, at Holcim-dommen er fornuftig, men i modsætning til Retten mener jeg ikke, at den foreliggende sag adskiller sig væsentligt fra den sag, der gav anledning til Holcim-dommen: Efter min opfattelse er ingen af Rettens to begrundelser for denne sondring, hverken hver for sig eller sammen, overbevisende.

30. Inden jeg forklarer i detaljer, hvorfor jeg er af denne opfattelse, vil jeg gerne fremhæve, at artikel 340 TEUF i henhold til fast retspraksis ikke kan fortolkes således, at Den Europæiske Union er forpligtet til at genoprette enhver, nok så fjern, skadelig følge af dens organers adfærd [11]. I et søgsmål om Unionens ansvar uden for kontraktforhold er det derfor ikke tilstrækkeligt, at den adfærd, som foreholdes, er én af årsagerne til den angivelige skade; den pågældende adfærd skal være den *afgørende* årsag til skaden [12]. Der foreligger med andre ord kun en tilstrækkelig sammenhæng, såfremt skaden er den direkte følge af den ansvarlige institutions retsstridige handling og ikke har anden positiv eller negativ årsag [13].

a) Forudsigeligheden af den retsstridige adfærd

31. Den første begrundelse, som Retten gav for at sondre mellem den foreliggende sag og de sager, der lå til grund for Holcim-dommen, er, at på det tidspunkt, hvor ASPLA og Armando Álvarez anlagde deres søgsmål i sag T-76/06 og sag T-78/06, og på det tidspunkt, hvor de stillede en bankgaranti, var Rettens tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid *ikke mulig at forudse*.

32. Denne tilkendegivelse er imidlertid for det første ukorrekt. Et vist antal sager, som Retten havde truffet afgørelse om kort tiden inden iværksættelsen af søgsmålene i sag T-76/06 og sag T-78/06, var desværre af en betydelig varighed [14]. Dette gælder navnlig sager vedrørende anvendelsen af EU's konkurrenceregler og navnlig karteller [15], som er notorisk komplekse og tidskrævende og kan kræve en parallel eller koordineret behandling af flere sager på samme tid.

33. Det er korrekt, at ASPLA og Armando Álvarez som enhver anden sagsøger kunne forvente, at deres sager blev afgjort inden for en rimelig frist. I lyset af Rettens praksis og retspraksis på tidspunktet for de faktiske omstændigheder var det imidlertid temmelig usikkert og vanskeligt at beregne den sandsynlige sagsbehandlingstid med henblik på at anslå de potentielle samlede bankgarantiomkostninger.

11 – Jf. i denne retning dom af 4.10.1979, Dumortier m.fl. mod Rådet (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 og 45/79, EU:C:1979:223, præmis 21). Jf. senest kendelse af 31.3.2011, Mauerhofer mod Kommissionen (C-433/10 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2011:204, præmis 127 og den deri nævnte retspraksis).

12 – Jf. kendelse af 31.3.2011, Mauerhofer mod Kommissionen (C-433/10 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2011:204, præmis 127 og den deri nævnte retspraksis).

13 – Jf. i denne retning generaladvokat Trabucchis forslag til afgørelse Compagnie continentale France mod Rådet (169/73, EU:C:1974:32, punkt 4).

14 – Jf. f.eks. dom af 13.1.2004, Thermenhotel Stoiser Franz m.fl. mod Kommissionen (T-158/99, EU:T:2004:2), af 11.5.2005, Saxonia Edelmetalle mod Kommissionen (T-111/01 og T-133/01, EU:T:2005:166), af 19.10.2005, Freistaat Thüringen mod Kommissionen (T-318/00, EU:T:2005:363), og af 14.12.2005, Laboratoire du Bain mod Rådet og Kommissionen (T-151/00, ikke trykt i Sml., EU:T:2005:450).

15 – Jf. bl.a. dom af 11.12.2003, Marlines mod Kommissionen (T-56/99, EU:T:2003:333), af 8.7.2004, Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen (T-44/00, EU:T:2004:218), af 14.12.2005, Honeywell mod Kommissionen (T-209/01, EU:T:2005:455), og af 15.3.2006, BASF mod Kommissionen (T-15/02, EU:T:2006:74).

34. For det andet, og endnu vigtigere, begik Retten – uanset om det var muligt at forudse den uforholdsmæssigt store forsinkelse i sag T-76/06 og sag T-78/06 – en retlig fejl ved at anvende begrebet »forudsigelighed« med henblik på at godtgøre, at der forelå en tilstrækkelig årsagssammenhæng, som udløste Unionens ansvar.

35. Det centrale spørgsmål i den foreliggende sag er ikke, om offeret for den angivelige skade var i stand til at forudse den retsstridige begivenhed, der gav anledning til den angivelige skade. Det, der er afgørende med henblik på at fastslå Den Europæiske Unions ansvar uden for kontraktforhold i den foreliggende sag, er først og fremmest, om den angivelige skade er en *direkte* følge af institutionens retsstridige adfærd.

36. Dette er et punkt, som Retten har undladt at behandle i detaljer. Det er min opfattelse, at den potentielle uforudsigelighed af den uforholdsmæssigt store forsinkelse inden for rammerne af denne undersøgelse kun kunne have været relevant i to tilfælde. Ingen af disse tilfælde gør sig imidlertid gældende i den foreliggende sag.

37. På den ene side kunne dette aspekt have været relevant, hvis ASPLA og Armando Álvarez efterfølgende ikke havde været i stand til at ændre deres oprindelige beslutning om at udsætte betalingen og stille en bankgaranti. Som det imidlertid vil fremgå af punkt 49-52 nedenfor, er dette ikke tilfældet: Det stod på ethvert tidspunkt under sagen ASPLA og Armando Álvarez frit for at betale bøden og trække bankgarantien tilbage. Selv hvis den ikke kunne forudses i første omgang, kunne ASPLA og Armando Álvarez således have tilpasset deres adfærd i lyset af denne nye omstændighed.

38. På den anden side kunne den potentielle uforudsigelighed af den uforholdsmæssigt store forsinkelse også have været relevant, hvis Den Europæiske Union havde gjort gældende for Retten, at ASPLA og Armando Álvarez ikke på passende måde havde søgt at undgå eller begrænse omfanget af den skade, der kunne have været en følge af, at de valgte at udsætte betalingen af bøden indtil afslutningen af den retslige procedure.

39. I denne henseende skal det bemærkes, at det af fast retspraksis følger, at det i et søgsmål om ansvar uden for kontraktforhold skal undersøges, om den skadelidte med risiko for selv at måtte bære tabet på passende måde har søgt at undgå skaden eller begrænse dens omfang. Årsagsforbindelsen kan afbrydes af skadelidtes forsømmelse, eftersom denne adfærd kan vise sig at udgøre en afgørende årsag til tabet [16].

40. Dette er imidlertid ikke grunden til, at Retten henviste til dette element i den appellerede dom. Retten anvendte ikke kriteriet om forudsigelighed til at undersøge, om ASPLA's og Armando Álvarez' forsømmelse havde afbrudt årsagssammenhængen mellem den angivelige skade og den adfærd, som EU-institutionen foreholdes; i stedet anvendte den det pågældende begreb til at godtgøre, at der forelå en sådan sammenhæng som et første skridt.

41. Dog siger den potentielle uforudsigelighed af den begivenhed, der gav anledning til den angivelige skade, ikke noget om den *afgørende faktor* for den angivelige skade. Selv hvis det antages, at det ikke var muligt at forudse den uforholdsmæssigt store forsinkelse, er denne omstændighed hverken nødvendig eller tilstrækkelig til at udløse Unionens ansvar.

42. I lyset af det ovenstående er det min opfattelse, at Retten i den appellerede dom foretog en urigtig fortolkning og anvendelse af begrebet »forudsigelighed« i henhold til artikel 340 TEUF med henblik på at godtgøre, at der forelå en årsagssammenhæng mellem den angivelige skade og den adfærd, som foreholdes.

16 – Jf. f.eks. dom af 18.3.2010, Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen (C-419/08 P, EU:C:2010:147, præmis 61). Dette princip er i henhold til Domstolens faste praksis en almindelig retsgrundsætning, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer: jf. i denne retning dom af 5.3.1996, Brasserie du pêcheur og Factortame (C-46/93 og C-48/93, EU:C:1996:79, præmis 85 og den deri nævnte retspraksis).

b) ASPLA's og Armando Álvarez' manglende valgmulighed

43. Den anden begrundelse, som Retten gav for at sondre mellem sag T-40/15 og de sager, der lå til grund for Holcim-dommen, er, at den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 blev overskredet *efter* ASPLA's og Armando Álvarez' beslutning om at stille en bankgaranti.

44. Dette element er efter min opfattelse ligeledes irrelevant.

45. Det skal indledningsvis bemærkes, at en beslutning fra Kommissionen, som f.eks. beslutning K(2005) 4634, er juridisk bindende og formodes at være gyldig, indtil den annulleres af Unionens retsinstanser. Såfremt en virksomhed, der er straffet med en bøde pålagt af Kommissionen, finder, at Kommissionens beslutning er retsstridig, og at en umiddelbar overholdelse af den kan medføre uoprettelig skade, kan den pågældende virksomhed indgive en begæring om foreløbige forholdsregler til Unionens retsinstanser i henhold til artikel 278 TEUF og 279 TEUF og samtidig anfægte beslutningens gyldighed.

46. Hvis der ikke indgives en sådan begæring, eller hvis en sådan begæring afvises af Unionens retsinstanser, skal en bøde normalt betales inden for den frist, der er fastsat i beslutningen. Når det er sagt, giver Unionens budgetregler [17] Kommissionen mulighed for at acceptere, at betalingen af en bøde udsættes, forudsat at debitor forpligter sig til at betale morarenter og stiller en finansiel garanti for både hovedstol og rente af endnu ikke inddrevet gæld.

47. En virksomhed, der har til hensigt at anfægte en bøde ved Unionens retsinstanser, kan således vælge mellem en øjeblikkelig betaling (hovedreglen) eller anmode om muligheden for at stille en bankgaranti (undtagelsen). I modsætning til det, som ASPLA og Armando Álvarez har gjort gældende, udgjorde den mulighed, som artikel 85 i forordning nr. 2342/2002 gav dem, ikke en undtagelse. Reglen i artikel 278 TEUF og 279 TEUF er, at en kommissionsbeslutning, såsom beslutning K(2005) 4634, får virkning, så snart den er meddelt adressaterne, og fortsat finder anvendelse, selv om den anfægtes ved Unionens retsinstanser (medmindre gennemførelsen heraf udsættes af disse retsinstanser).

48. Virksomhedens valg skal være *finansielt neutralt* for Unionen: En udsættelse af betalingen må ikke medføre et tab for Unionens budget. Regnskabsføreren, der sammen med den kompetente anvisningsberettigede træffer afgørelse om virksomhedens anmodning om udsættelse af betalingen, har ikke beføjelse til at ændre størrelsen af den bøde, der blev fastsat af Kommissionen som institution (dvs. af kommissærkollegiet). Samtidig bør en virksomheds beslutning om straks at betale bøden – trods dens hensigt om at anfægte Kommissionens beslutning ved Unionens retsinstanser – ikke føre til en ugrundet berigelse for Den Europæiske Union. Dette er grunden til, på den ene side – hvis Unionens retsinstanser opretholder Kommissionens beslutning – at den bøde, hvis betaling er blevet udsat, skal betales med renter. På den anden side medfører annullationen af den anfægtede kommissionsbeslutning en forpligtelse for Unionen til at tilbagebetale de beløb, der er betalt, forhøjet med den gældende rentesats [18].

17 – Artikel 85 i Kommissionens forordning (EF, Euratom) nr. 2342/2002 af 23.12.2002 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget (EFT 2002, L 357, s. 1). Denne forordning, som var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder, er nu blevet erstattet af Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1268/2012 af 29.10.2012 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget (EUT 2012, L 362, s. 1).

18 – Jf. I denne forbindelse f.eks. dom af 12.2.2015, Kommissionen mod IPK International (C-336/13 P, EU:C:2015:83). Vedrørende arten og størrelsen af de renter, som Kommissionen skal betale til et selskab, der havde betalt en bøde for at efterkomme en afgørelse truffet i henhold til artikel 101 TEUF, som efterfølgende blev annulleret af Unionens retsinstanser, jf. den verserende sag T-201/17, Printeos mod Kommissionen..

49. Beslutningen om at udsætte betalingen af en bøde giver tydeligvis virksomheden mulighed for fortsat at anvende de tilsvarende beløb, mens retssagen verserer. Det er dog også forbundet med en række ekstraomkostninger (i forbindelse med at stille bankgarantien), som virksomheden må acceptere at afholde, herunder i tilfælde af, at den i sidste ende opnår annullation af den anfægtede beslutning. Det tilkommer derfor den enkelte virksomhed, der har fået pålagt en bøde af Kommissionen, at vurdere, om det økonomisk set er i dens interesse at betale bøden inden for den fastsatte frist eller at anmode om udsættelse af betalingen og stille en bankgaranti.

50. Som noget vigtigt og i modsætning til det af Retten anførte, er dette ikke et valg, som kun kan træffes én gang. Enhver virksomhed, der har valgt at stille en garanti, kan altid ændre sin oprindelige beslutning og foretage betaling af bøden [19] Ved at gøre dette undgår den, at der påløber yderligere renter af hovedstolen, og den kan trække den bankgaranti, der tidligere er stillet, tilbage.

51. Der er i EU-retten intet til hinder for, at en virksomhed bringer bankgarantien til ophør og betaler bøden, når den pågældende virksomhed anser en sådan fremgangsmåde for at være mere fordelagtig. Det kan således antages, at hvis en virksomhed på intet tidspunkt i løbet af proceduren genovervejer sit oprindelige valg, er grunden hertil, at den pågældende virksomhed finder, at den fortsatte opretholdelse af bankgarantien stadig er i dens interesse. Hvorvidt den oprindelige beslutning fortsat er fordelagtig efterfølgende, afhænger således af en række forskellige faktorer, der – som Kommissionen har anført – kan variere betydeligt over tid (låneomkostningerne, bankgebyrerne i forbindelse med garantien, det afkast, som det skyldige beløb genererer, hvis det investeres i andre forretningsområder, osv.). Ud fra et økonomisk perspektiv er det således rimeligt at antage, at en virksomhed regelmæssigt kan genoverveje sin oprindelige beslutning.

52. Som Den Europæiske Union med rette har anført, blev valget med hensyn til at stille en bankgaranti i stedet for at betale den af Kommissionen pålagte bøde derfor ikke kun truffet i begyndelsen af proceduren: Dette valg blev frit og bevidst *fastholdt* (eller *bekræftet*) af ASPLA og Armando Álvarez i hele den periode, hvori retssagen i sag T-76/06 og sag T-78/06 varede, herunder da disse sager var blevet af betydelig varighed.

53. Afslutningsvis er Rettens anden begrundelse for at sondre mellem den foreliggende sag og de sager, der lå til grund for Holcim-dommen, således baseret på en fejlagtig forudsætning, nemlig den omstændighed, at den eneste beslutning, der betød noget i den foreliggende sag, var ASPLA's og Armando Álvarez' oprindelige beslutning om at udsætte betalingen og stille en bankgaranti inden indledningen af proceduren.

54. Den fejlagtige karakter af denne forudsætning bekræftes også indirekte i den appellerede dom.

c) Selvmodsigelsen i den appellerede dom

55. I den appellerede doms præmis 119 fastslog Retten, at der ikke var en tilstrækkelig direkte årsagssammenhæng med hensyn til de omkostninger til bankgarantien, der blev afholdt *efter* afsigelsen af dommene i sag T-76/06 og sag T-78/06. Efter Rettens opfattelse var betalingen af disse omkostninger resultatet af ASPLA's og Armando Álvarez' egen selvstændige beslutning, som de traf efter afsigelsen af den pågældende dom, om ikke at betale bøden, om ikke at anmode om udsættelse af gennemførelsen af beslutning K(2005) 4634 og om at iværksætte appel til prøvelse af nævnte dom. Da dette er tilfældet, står det mig ikke klart, hvorfor beslutningen om at opretholde bankgarantien efter Rettens opfattelse var afgørende for at udelukke Den Europæiske Unions ansvar *efter* afsigelsen af dommen, men ikke *før*.

19 – Jf. f.eks. dom af 12.5.2016, Trioplast Industrier mod Kommissionen (T-669/14, ikke trykt i Sml., EU:T:2016:285, præmis 103).

56. Som Den Europæiske Union har gjort gældende, synes der ikke at være nogen betydelig forskel mellem disse perioder, som kan være relevant i henhold til artikel 340 TEUF. Også under sagen i første instans valgte ASPLA og Armando Álvarez bevidst at undlade at anmode om udsættelse af gennemførelsen af den anfægtede afgørelse og at opretholde bankgarantien, indtil denne procedure var afsluttet. Den appellerede doms præmis 119 bekræfter således, at de elementer, som Retten fandt relevante i samme doms præmis 110-112 med henblik på en sondring mellem den foreliggende sag og Holcim-dommen, er uden betydning.

d) Foreløbig konklusion

57. Som en foreløbig konklusion kan det derfor ikke bestrides, at den omstændighed, at ASPLA og Armando Álvarez skulle afholde omkostningerne til bankgarantien til Kommissionen i den periode, der svarede til overskridelsen, er en *følge* af bl.a. Rettens manglende evne til at træffe afgørelse inden for en rimelig frist.

58. Dette var imidlertid ikke den *afgørende* årsag til den angivelige skade. Den afgørende faktor var ASPLA's og Armando Álvarez' beslutning om fortsat at være omfattet af en undtagelse – som de havde anmodet om – fra forpligtelsen til at betale en forfalden bøde med fuldt kendskab til de omkostninger og risici, der var forbundet med deres valg. De principper, der følger af Holcim-dommen, finder derfor anvendelse i den foreliggende sag.

59. Af alle disse grunde er det min opfattelse, at Retten foretog en urigtig fortolkning og anvendelse af begrebet »årsagssammenhæng« i henhold til artikel 340 TEUF. Efter min opfattelse er der ikke nogen tilstrækkelig direkte årsagssammenhæng mellem Rettens tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 og ASPLA's og Armando Álvarez' angivelige skade som følge af betalingen af bankgarantiomkostningerne i den periode, der svarede til overskridelsen.

60. I lyset heraf skal den appellerede dom ophæves, for så vidt som den tilpligtede Den Europæiske Union at betale en erstatning på 44 951,24 EUR til ASPLA og 111 042,48 EUR til Armando Álvarez for den økonomiske skade, som disse selskaber havde lidt som følge af tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i de sager, som gav anledning til domme af 16. november 2011 i sag T-76/06 og sag T-78/06.

61. Dette betyder, såfremt Domstolen er enig med mig på dette punkt, at det er ufornødent at undersøge det *andet* appelanbringende, som er fremført af Den Europæiske Union, og det *tredje, fjerde* og *femte* appelanbringende, som er fremført af ASPLA og Armando Álvarez. På grund af det rejste spørgsmåls betydning for fremtidige sager mener jeg dog, at det – alene for fuldstændighedens skyld – kan være hensigtsmæssigt at behandle det *andet* appelanbringende, som er fremført af Den Europæiske Union. Denne analyse vil også omfatte elementer, der er nyttige til at undersøge ASPLA's og Armando Álvarez' *andet* appelanbringende.

2. Bankgarantiomkostninger: begrebet »skade«

62. Med det andet appelanbringende, der er rettet mod den appellerede doms præmis 104-120, har Den Europæiske Union – støttet af Kommissionen – gjort gældende, at Retten foretog en urigtig fortolkning af begrebet »skade«. Efter Den Europæiske Unions opfattelse burde førsteinstansen have undersøgt, om de bankgarantiomkostninger, som ASPLA og Armando Álvarez havde betalt i den periode, der svarede til overskridelsen, var større end den fordel, som selskaberne havde kunnet opnå, hvis de havde haft rådighed over et beløb svarende til bødens størrelse. ASPLA og Armando Álvarez har for deres vedkommende nedlagt påstand om, at dette appelanbringende forkastes som ugrundet. Efter deres opfattelse er der ingen sammenhæng mellem de fordele, som ASPLA og Armando Álvarez opnåede, og de tab, selskabet havde lidt i den periode, der svarede til overskridelsen.

63. Det er min opfattelse, at dette appelanbringende ligeledes er begrundet. Retten begik således en retlig fejl, da den uden nærmere forklaring eller yderligere undersøgelse i den appellerede doms præmis 104 og 105 sidestillede *omkostningerne* til bankgarantien i den periode, der svarede til overskridelsen, med en *skade*, der skal erstattes i henhold til artikel 340 TEUF.

64. De to begreber bør holdes adskilt.

65. En handling eller undladelse fra en EU-institutions side kan have forskellige følger for den finansielle situation for virksomheder som ASPLA og Armando Álvarez. Det kan give anledning til visse omkostninger for en virksomhed, men kan samtidig give den pågældende virksomhed visse gevinster. Der er kun tale om »skade« som omhandlet i artikel 340 TEUF, når nettoforskellen mellem omkostninger og gevinster er negativ[20]. Der skal med andre ord være tale om et *samlet tab*, som den adfærd, som foreholdes, har medført. I modsat fald ville der foreligge den paradoksale situation, at en virksomhed – selv om den i finansiel henseende havde fået fordel af en EU-institutions adfærd – også ville have ret til at kræve yderligere beløb fra Unionen.

66. Som forklaret i punkt 49 og 51 ovenfor, giver en virksomheds beslutning om at udsætte betalingen og stille en bankgaranti på den ene side anledning til visse omkostninger, men på den anden side giver det også virksomheden mulighed for i en periode at anvende et beløb, som kan generere gevinster. Disse forskellige virkninger er ikke uden relevans, men er uløseligt forbundne: De er to sider af samme sag.

67. I økonomisk henseende udgør muligheden for at udsætte betalingen af en bøde i det væsentlige en form for finansiering for den pågældende virksomhed: Indtil afslutningen af den retslige procedure låner virksomheden i praksis de penge, den skylder Unionen, af Unionen selv. De samlede omkostninger ved finansieringen er kort sagt summen af bankgarantiomkostningerne plus – såfremt virksomheden taber retssagen – de eventuelt påløbne renter af hovedstolen. Den appellerede dom har imidlertid kun fokus på de omkostninger, som ASPLA og Armando Álvarez har afholdt, og siger intet om de mulige gevinster eller besparelser, som disse virksomheder har opnået takket være udsættelsen af betalingen.

68. Efter min opfattelse er dette en fejl, der er begået af Retten. Som nævnt i punkt 51 ovenfor, antages en virksomhed til enhver tid at handle på den måde, som den finder hensigtsmæssig ud fra et økonomisk og finansielt perspektiv. Det kan derfor være rimeligt at antage, at ASPLA og Armando Álvarez under hele varigheden af den retslige procedure i sag T-76/06 og T-78/06 fandt det mere fordelagtigt af Unionen fortsat at låne et beløb svarende til det skyldige bødebeløb i stedet for at anvende sin egen likviditet eller at låne det pågældende beløb af kreditinstitutter.

69. Da dette er tilfældet, kan det ikke udelukkes, at den uforholdsmæssigt store forsinkelse i forbindelse med afgørelsen af sag T-76/06 og T-78/06 ikke alene ikke medførte noget tab for ASPLA og Armando Álvarez, men endog medførte en finansiel fordel for disse virksomheder. Dette er dog ikke noget, som kan efterprøves på grundlag af den appellerede dom, eftersom Retten uden yderligere undersøgelse fastslog, at bankgarantiomkostningerne i den periode, der svarede til overskridelsen, svarede til den skade, som ASPLA og Armando Álvarez havde lidt i det pågældende tidsrum.

20 – Jf. i denne retning dom af 19.5.1992, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen (C-104/89 og C-37/90, EU:C:1992:217, præmis 26 ff.).

70. Endelig vil jeg tilføje, at også på dette punkt synes den appellerede dom at være selvmodsigende. Med hensyn til en anden form for angivelig skade (betalingen af renter af bøden) fastslog Retten således, at ASPLA og Armando Álvarez ikke havde fremlagt oplysninger, der gjorde det muligt at godtgøre – i den periode, der svarede til overskridelsen – at »det morarentebeløb, som [senere blev betalt] til Kommissionen, […] var højere end den fordel, som Armando Álvarez havde kunnet opnå, hvis den pågældende virksomhed havde haft rådighed over et beløb svarende til bødens størrelse forhøjet med morarenter« [21].

71. Det er vanskeligt at forstå, hvorfor Retten undlod at anvende en tilsvarende standard med hensyn til den angivelige skade, som bestod i betaling af bankgarantiomkostningerne vedrørende den samme periode.

72. Det må konkluderes, at det *andet* appelanbringende, som er fremført af Den Europæiske Union, ligeledes er begrundet.

3. Renter

73. Med det andet appelanbringende, der er rettet mod den appellerede doms præmis 97-103, har ASPLA og Armando Álvarez gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved at afvise deres påstand om erstatning for den skade, der bestod i renterne af den bøde, som de var blevet pålagt for den periode, der svarede til overskridelsen.

74. Retten fastslog i sin dom, at ASPLA og Armando Álvarez ikke havde fremlagt oplysninger, der gjorde det muligt for så vidt angår den periode, der svarede til overskridelsen, at godtgøre, at det morarentebeløb, som senere blev betalt til Kommissionen, var højere end den fordel, som de havde kunnet opnå, hvis de havde haft rådighed over et beløb svarende til bødens størrelse forhøjet med morarentebeløbet.

75. Efter min opfattelse var det af de grunde, der er beskrevet i punkt 23-72 ovenfor, med rette, at Retten forkastede ASPLA's og Armando Álvarez' påstand. Eftersom ASPLA's og Armando Álvarez' søgsmål i sidste ende blev forkastet af Unionens retsinstanser, er de morarenter, som skulle betales til Kommissionen af bøden, klart en omkostning, som disse selskaber skulle afholde i det tidsrum, hvor retssagen verserede. Dette betyder imidlertid ikke automatisk, at en sådan omkostning udgør en skade som omhandlet i artikel 340 TEUF.

76. Mere grundlæggende er der i den foreliggende sag ikke nogen tilstrækkelig direkte årsagssammenhæng – i henhold til artikel 340 TEUF – mellem den urimeligt lange sagsbehandlingstid og tabet bestående i betalingen af renterne for den periode, der svarede til overskridelsen. Som forklaret i punkt 52 ovenfor, var risikoen for at skulle afholde disse omkostninger en følge af ASPLA's og Armando Álvarez' beslutning om at udsætte betalingen af bøden indtil afslutningen af den retslige procedure. ASPLA og Armando Álvarez traf denne beslutning frit og med fuldt kendskab til de finansielle konsekvenser heraf.

77. ASPLA's og Armando Álvarez' andet appelanbringende bør derfor forkastes.

21 – Den appellerede doms præmis 101.

C. Rimelig periode

78. Med det *første* appelanbringende, der er rettet mod den appellerede doms præmis 57-83, har ASPLA og Armando Álvarez gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl og gjorde sig skyldig i en begrundelsesmangel ved vurderingen af, hvad der var en rimelig periode mellem den skriftlige og den mundtlige forhandling i sag T-76/06 og sag T-78/06. Dette anbringende består af to led.

79. Dette appelanbringendes første led vedrører dels den appellerede doms præmis 67-69, dels præmis 72. Ifølge ASPLA og Armando Álvarez redegjorde Retten ikke i tilstrækkelig grad for, hvorfor den konkluderede, at 15 måneder mellem afslutningen af den skriftlige forhandling og indledningen af den mundtlige forhandling i princippet var passende til at behandle sager såsom sag T-76/06 og sag T-78/06. På tilsvarende måde er ASPLA og Armando Álvarez af den opfattelse, at Retten ikke i tilstrækkelig grad redegjorde for, hvorfor den parallelle behandling af konnekse sager kan begrunde en forlængelse på en måned for hver yderligere konneks sag af perioden mellem den skriftlige forhandlings afslutning og indledningen af den mundtlige forhandling.

80. Det første appelanbringendes andet led vedrører en angivelig selvmodsigelse mellem den appellerede doms præmis 72 og 80. ASPLA og Armando Álvarez er af den opfattelse, at det er inkonsekvent først at anføre, at perioden mellem den skriftlige forhandlings afslutning og indledningen af den mundtlige forhandling bør forlænges med en måned for hver yderligere konneks sag, og derpå at udvide den rimelige periode for sag T-78/06 med yderligere fire måneder på grund af dens tætte sammenhæng med sag T-76/06.

81. Den Europæiske Union anser dette appelanbringende for ugrundet.

82. Uden at det er fornødent at tage stilling til, om dette appelanbringende er begrundet, bør det efter min opfattelse forkastes som uvirksomt.

83. Selv hvis ASPLA's og Armando Álvarez' klagepunkter blev anset for at være begrundede, ville dette ikke føre til ophævelse af den appellerede dom og tilkendelse af en højere erstatning for den økonomiske skade, som disse selskaber angiveligt har lidt.

84. I henholdsvis punkt 23-72 og punkt 73-77 ovenfor har jeg forklaret, hvorfor jeg er af den opfattelse, at hverken bankgarantiomkostningerne eller de renter af bøden, som ASPLA og Armando Álvarez betalte i den periode, der svarede til overskridelsen, udgør en skade, som bør erstattes i henhold til artikel 340 TEUF. Hvis Domstolen er enig med mig på dette punkt, vil varigheden af periode, der svarede til overskridelsen, derfor være uden betydning i den foreliggende sag. ASPLA og Armando Álvarez har således ikke nedlagt påstand om andre former for skade end dem, der er behandlet ovenfor.

V. Konsekvenser af bedømmelsen

85. Hvis Domstolen er enig i min bedømmelse, skal den af Den Europæiske Union iværksatte appel tages til følge, og punkt 1 i den appellerede doms konklusion bør ophæves i overensstemmelse hermed.

86. Da det på grundlag af de faktiske omstændigheder og udvekslingen af synspunkter for Domstolen er muligt at træffe endelig afgørelse i sagen, bør Domstolen forkaste ASPLA's og Armando Álvarez' påstand om erstatning for den angiveligt lidte økonomiske skade som følge af Rettens tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06.

87. ASPLA's og Armando Álvarez' appel bør forkastes i sin helhed.

VI. Sagsomkostninger

88. I henhold til artikel 138, stk. 1, i Domstolens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

89. Hvis Domstolen er enig i min bedømmelse af appellerne, bør ASPLA og Armando Álvarez i medfør af artikel 137, 138 og 184 i Domstolens procesreglement tilpligtes at bære deres egne omkostninger og betale de af Den Europæiske Union afholdte omkostninger i forbindelse med sagen for begge instanser. Europa-Kommissionen bør imidlertid bære sine egne omkostninger i forbindelse med sagen for begge instanser.

VII. Forslag til afgørelse

90. Henset til det ovenfor anførte foreslår jeg Domstolen at træffe følgende afgørelse:

»– Punkt 1 i konklusionen i Rettens dom af 17. februar 2017, sag T-40/15, ASPLA og Armando Álvarez mod Den Europæiske Union, ophæves.

– ASPLA's og Armando Álvarez' appel forkastes.

– ASPLA's og Armando Álvarez' påstand om erstatning på 3 495 038,66 EUR for den angiveligt lidte økonomiske skade som følge af Rettens tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-76/06 og sag T-78/06 forkastes.

– ASPLA og Armando Álvarez tilpligtes at bære hver deres egne omkostninger og betale de omkostninger, der er afholdt af Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, i forbindelse med sagen for begge instanser.

– Europa-Kommissionen tilpligtes at bære sine egne omkostninger i forbindelse med sagen for begge instanser.«